

22. IX/35.
23. XII/36.

AT

Kristus nimetas ennast korduvalt Jumala Pojaks ja Ise tunnistas oma Jumalust.-

Selle tõenduseks on Evangeeliumide terved peatükid, mis enam püha Johannese terve Evangeelium.-

Evangeeliumist järeldub, et Kristuse tunnistus, antud enese üle, on täitsa uskumisvääriline, sest see tunnistus toetub Jeesuse tarkuse peale, Tema elu pühaduse peale ning Tema imegetude ja ette kuulutuste peale.-

Kui Kristuse tunnistus oma Jumaluse üle ei oleks tõelik, siis jääks üle kaks oletamist: ^{et} Kristus kuulutas seda ebatõtt kas teadmatult, see on Ta kujutles endale valesti, et on Jumala Poeg, ning siis Ta peaks loetud olema hullumeelseks, - või et Kristus tegi seda teadvalt, ning siis Ta oleks pettur.- Aga nõnda esimene kui ka teine oletamine on võimatu, sest Evangeeliumis on esitatud Jeesuse tarkus ja pühadus nii ülevana ja nii jumalikuna, et ei või juttu olla mingisugusest hullumeelsusest ja seda vähem petmisest.- Ning arvata, nagu arvavad ratsionalistid, et Kristus on kõige targem ja kõige õilsam inimene, aga mitte Jumal, see oletamine pärast seda, mis oli seni eelmistes juhlustes öeldud, on otse mõistmatu.-

Kristuse kõrge tarkus hiilgab kõige pealt Tema õpetusest, mis erineb tõesti jumaliku ülevusega ^{mis} kui oma sisu, ^{ka} nii ka vormi suhtes. Selles õpetuses astub Jumal välja kui täis armastust inimeste vastu Isa, Kes oma targa ja helde ettenägemisega hoolitseb kõikide eest, kes õiglastele inimestele kingib oma see on jumaliku elu,

nii et nad mitte ainult on nimetatud Jumala lastena, vaid ka tegelikult niisugustena on.- Ainusündinud Jumala Poeg seisab meie seas, kui meie yend ihu poolt ja hoolitseb, et viia taevasse isegi kõige vaesemaid.- Inimesed oma vahel pe vad end pidama ühe ja sama perekonna lasteks, ja teine teist armastama kui vennad ja õed.- Selle Kristuse usu üleva õpetusega on kooskõlav ka kõlbluse seadus.-

Kristus nõuab piiritud armastust Jumala vastu ja ühtlasi üleüldist armastust ligimese vastu, mis isegi vaenlastele teeb häätégusid - Ta nõuab alandlikust, mida paganlus isegi nimepidi ei tunnud.- Ta õhutab vabatahtliku vaesusele ja kasinusele.- Ning oma õpetusele annab Kristus nii kena vormi, et rahva terved hulgad viibivad Tema juures väsimatult, et ainult Tema sõna kuulda, ja isegi vaenlased tunnistavad, et "ükski inimene ei ole nõnda rääkinud, kui seesinane inimene".- Samuti kõige raskematest saladustest kõneleb Jeesus nii selgelt ja nii kindlalt, kui see, kes näeb tõtt oma silmadega.- Kõige keerulisemate küsimuste peale Ta annab iga kord vastust, mis ajab kõik vaenlaste kaualused nurja.- Ehk küll Jeesus ei ole koolis käinud, siiski Ta näitab, et on püha kirja teadmises hästi vilunud. Viimaks kõiges Jeesuse õpetuses keegi ei leidnud kuni tänapäevani ei vastõlusi ega eksitust.- Tõesti siis see Jeesuse õpetus on tark ja ülev.-

Aga nõnda kui Kristuse õpetus on ülev, nii on suur Tema elu pühadus.- Püha viha Jumala au eest sööb Teda. Kristus olles kehas-
tunud mahedus, võtab siiski piitsa kätte, kui näeb Jumala koja rü-
vetamist.-

Päeval kuni väsimuseni Ta õpetab ning öösel palvetab.- Tema toiduks on taevase Isa tahtmise täitmine ja Ta on sellele Isale sõnakuulelik kuni risti surmani.- Ning Kristuse käitumist inimestega ~~esitavad~~ iseloomustavad hästi need sõnad, võetud Apostlite teostest:- "Ta on mööda maad käinud ja head teinud".- ^{ja tõesti inimeste} Arvamatud on haiged, keda Ta arstis terveks, ja keegi ei suuda välja ütelda, kui palju häda Ta kõrvaldas.- Tema mure kõige pealt oli hoolitsemine hinge eest. Ta unustab toitu ja jooki, kui asi puutub Samaria naise patust pööramisesse.- ^{siis} Patuste vastu Ta oli täis armastust ja heldust. Iga pool Ta osutub hää karjasena, kes kutsus oma lambaid nimepidi ja eksinuid otsib ja oma õlgade peal kannab koju.- Ning kui Ta kangekaelsetele näitab end mõnikord kõvana, siis Ta teeb seda tõesti Jumaliku armastusega. Oma äraandjale veel viimasel tuunil Ta on valmis andeks andma, ning Tema esimene sõna risti peal on palve just nende eest, kes Teda risti löid: "Isa, anna neile andeks, sest nemad ei tea, mis nad teevad".- Oma isiku kohta Ta võib ütelda: "Õppige minust, et mina olen tasane ja südamest alandlik".- Ning oma vaenlastele võib Ta rääkida: "Kes teie seast võib pattu minu peale tõeks tunnistada?"
^{Algs} Peale Jeesuse tarkuse ja pühaduse tõendavad Jeesuse Jumalust Tema imeteod.-

^{meelte} Evangelistide ühesuguse tunnistuse järele tegi Jeesus palju ^{ilmselgeid} imetegusi: "Ta muutis vett veiniks, toitis viie leivaga viis tuhat inimest, Ta tasandas ühe sõnaga tuuleid ja vaigistas mere voogusid, Ta arstis terveks ühel silmapilgul ainult oma sõnaga, i-

Ta ajas välja saatana ja äratas üle surnuid elusse. Ning kui Ta suri, siis terve loodus avaldas leina märku, kolmandal päeval pärast surma Ta tõusis oma võimuga üles ja neljakümneandal päeval kõikide oma järgijate juuresolekul läks teva.-

On otse võimatu kirjutada neid tegusi puhtloomulikkude jõudude arvele ja peale selle mitmetes juhtumistes on meil selleks silma viietuhande inimese nähtav tõendus.- Näitaseks, kahtluse viie leivaga toitmine nii, et veel kaksteist korvotäis jäeb järele, või surnute ülesäratamine, - need on teod, mis käivad üle inimese kõige jõu. Ning ratsionalistide katsed, et seda kõike selgitada, (nagu see oleks tehtud) loomulikul viisil, on seda enam mõistmatud, et Kristus ise, keda nad loevad ausaks ja targaks, esitas oma tegusi selgesti, kui imetegusi.-

Ka on võimatu pettus. Mõõda minnes juba Kristus pühadusest, jätkub tähele panna ainult seda, et Jeesus tegi oma imetegusi arvurikkade ja teravmeelsete tunnustajate juuresolekul, mitte tarvita-des isegi loomulikke vahendeid, vaid ainult oma sõnadega või õieti oma tahtega - ning Ta tegi imetegusi mõnikord kaugel, mitte juuresolles imeteo kohas.- Selle juures Jeesuse ei olnud näha mitte midagi ühist võluriga, kes kurjasti tarvitab inimeste usku, vaid vastupidi Temas oli jumalik rahu ja täielik kindlus, ja mis enam, Ta andis seda võimu ka oma õpilastele.-

Ka ei või siin oletada saatana mõju.- Saatan kindlasti ei aitaks Kristust, et tõendada nii puhast ja puha õpetust.- Peale selle paljud nendest imetegudest, näitaseks, surnuist ülesäratamine ületab

ilmselt

peale selle

saatana võimu.- Ning pealegi Jumal ei laseks nendes asjades mitte mingisugust pettust saatana poolt, sest Kristus astus välja kui usu asutaja ja toetus oma imetegude peale, kui Jumala tunnistuse peale.- Kui Jumal lubaks sarnastes tingimustes pettust, siis Ta ise oleks kaassüüdlane, ning siis oleksid sel viisil eksitusse viidud ^{arvamatud} vagad inimesed.- Mõtelgem ainult nii paljude märtrite üle, kes nende imetegudesse uskusid ja sellepärast Jumal^a ja usu eest kannatasid nii hirmsaid piinaid.- Ja ometi seda kõik on Jumal ettenäinud.-

Sellepärast kui need Kristuse teod ei või kirjutatud olla ei looduse jõu arvele ega inimliku ega saatanliku pettuse arvele, siis nad peavad olema tõelikud imeteod ja peab neid vastu võtma kui Jumala poolt selle tunnistuse tõendusena, mida andis Kristus enese üle.-

Kõige suurem Jeesuse imetegu on Tema ülestõusmine - ~~arutagem seda~~ da imetega üksikasjalikult.-

~~Jeesuse ülestõusmine on ainuke imetegu, mille peale Jeesus ise teetis kõige selgemini, isegi ennem, kui Ta seda tegi. Kuna see imetegu pidi olema meie usu aluseks, siis Jeesus hoolitses, et ta võiks tõendatud olla täitsa kahtlematul viisil.- Et seda imetegu tõendada, on vaja kõige pealt kindlaks teha kaks asja: 1) et Kristus tõesti suri ja 2) et Ta pööras ellu tagasi.-~~

Kristus suri tõesti, sest Tema surma eel käisid piinad, mis asjade loomuliku jooksega pidid surma põhjustama; et surm tegeli-

järgnes, seda tunnistavad: sõdur, kes odaga avas Kristuse külje, sõjapealik, kes seda ametlikult ^{to endas} tunnistas, Jeesuse sõbrad, kes Jeesuse keha matsid, viimaks Jeesuse vaenlased, kes nõudsid Pilatuselt valvureid, et keegi keha ei varastaks. Peale selle, vesi ja veri, mis voolasid avatud küljest, on kindla surma tunnused, ning juudid, kes tegid kõik, et ainult Kristuse ülestõusmist eitada, isegi ei julenud surma tõelikkuse üle kahtlust avaldada.

Kristus pärast oma surma pööras tegelikult ellu tagasi. - Seda tõendavad Jeesuse õpilased, kes ülestõusnud Jeesust nägid sagedasti neljakümne päeva jooksul, ja kes Temaga rääkisid, ühes sõid ja Teda puudutasid. - See tunnistus ei või seista ei eksituse ega vale peal, Krijutada seda eksituse arvele, tähendaks nagu kõik Kristu-

se jüngrid, kes ükskord olid isegi viiesaja isikus kogunenud, oleksid iga kord oma meelte poolt pettetud, - niisugune oletamine on otse mõistmatu. ^{ja} Seda vähem võib ~~juttu~~ juttu olla eksitusest, kui pannakse tähele, et Jeesuse jüngrid olid selles asjas väga ja isegi liig ettevaatlikud ja sugugi mitte kergesti uskujad. Peale selle kahtlustada vales ja petmises korraga neid kõiki tunnistajaid, ^{peetud} oleks ka mõistmatu, sest neil ei olnud sellest mitte mingisugust kasu, vastupidi nad tunnistades nii, kui tegelikult oli, said taga kuisatud ja karistatud.

^{selgesti} Pealegi Kristus ise ütles ette oma ülestõusmist. Just selle pärast Tema hauda pitseeriti kinni ja valvati, et petmist mitte võimaldada. ^{ning} Iga sellest hoolimata kolmandal päeval leiti ^{ku} haud

ning
ning valvureid mitte ainult ei karistatud, vaid, vastupidi, juudid andsid neile raha, ~~meelitades~~ ^{ja lüües}, et valvurid kuulutaksid, et sel ajal, kui nad magasid, Jeesuse jüngrid varastasid Tema keha. Õigusega ütleb selle kohta püha Augustinus: oo õnnetu silmakirjalikkus. Sa toetud tunnistajate peale, kes magasid. Tõesti sa võisid seda välja mõelda ehk ainult unenäos."

Viimaks Jeesuse Jumalust tõendavad Tema ettekuulutused.- Nii Jeesus kuulutas ette, et üks ~~Tema~~ ^{oma} jüngritest annab Teda ära, ja teine salgab Teda ära ning et kõik teised jüngrid jätavad Teda maha. Ta kuulutas ette oma surma aega ja teisi üksikasju, oma ülestõusmist, Taevaminemist ja Püha Vaimu läkitamist. Viimaks Jeesus kuulutas ette ~~muu seas~~ Jerusalemma ja templi hävitamist ja ristiusu levitamist.-

Aga kuna niisuguseid asju võis ettenäha ainult Jumal ning kuna kõik need ettekuulutused täitusid, siis meil on jälle tõendus, et Kristuse tunnistus enese üle on tõelik.-

See tõendus
Võttes kokku seda kõik, mis täna oli öeldud, peame tunnistama, et Jeesuse tarkus ja pühadus, Tema imeteod ja ettekuulutused, tõendavad, et Jeesus, nimetades ennast Jumalaks, rääkis tõtt ning et usk mida Jeesus asutas, on usk Jumala poolt avaldatud.- Aamen.-

See tõendus, mis Jeesuse tegevust ei või seaduda loomadele ja inimlikele aju murelikele arvele, ning peame mõistma, et need on tõelised imed. Neude imetegu on inimeste jaoks oma Jumalust ja sellegagi ka seda, et usk mitte Tu antud, on jumalik on inimeste poolt avaldatud. aamen.